

Sygn. akt II PSK 120/22

POSTANOWIENIE

Dnia 29 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z powództwa B. H.
przeciwko L. sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w J.
o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 29 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 11 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Pa 154/21,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bez
obciążania skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Poznaniu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 lutego 2022 r., V Pa 154/21, oddalił apelację pozwanej L. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej z siedzibą w J. wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z 20 października 2020 r., V P 333/17, zasądzającego od pozwanej na rzecz powoda B. H. łączną kwotę 39.890,47 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych.

Pozwana zaskarżyła powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie: (-) art. 245 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że dokument prywatny przedłożony przez powoda celem wykazania pracy w godzinach nadliczbowych jest wiarygodny w części, co

do której pozwana nie zgłaszała zastrzeżeń, podczas gdy zakwestionowała rzetelność i prawdziwość większości zadeklarowanych przez powoda dni i godzin pracy dowodząc, iż przedłożone przez powoda zestawienie jest w większości nieprawdziwe, co powinno skutkować odmówieniem wiarygodności tym dokumentom, które w myśl przywołanego przepisu nie korzystają z domniemania prawdziwości, przy czym uchybienie to miało istotny wpływ na wynik sprawy, gdyż doprowadziło do utrzymania w mocy wyroku uwzględniającego powództwo w części; (-) art. 232 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 141 § 1 k.p. przez błędne przyjęcie, że to na pozwanej spoczywał ciężar dowodu, iż powód korzystał z przerwy, o której mowa w art. 141 § 1 k.p. mimo, iż to powód powinien wykazać, że z tej przerwy nie korzystał, skoro ze stwierdzenia tego faktu wywodził określone skutki prawne; (-) art. 140 w związku z art. 149 § 2 w związku z art. 151¹ § 4 k.p. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że wprowadzając zadaniowy system czasu pracy oraz ryczałt za godziny nadliczbowe pozwany pracodawca nie tylko dopuszcza regularne wykonywanie pracy w wymiarze ponad 8 godzin na dobę, ale i zakłada, że pracownik będzie świadczył pracę w czasie nadliczbowym, podczas gdy zadaniowy system czasu pracy oraz ryczałt za pracę nadliczbową mogą być (i w niniejszej sprawie były) wprowadzone z uwagi na charakter pracy na stanowisku powoda, w tym z uwagi na świadczenie pracy w większości poza zakładem pracy, dynamiczny charakter pracy, liczne wyjazdy i wiążący się z tym brak możliwości weryfikacji faktycznego czasu pracy powoda; (-) art. 141 § 1 k.p. w związku z art. 6 k.c. przez błędną wykładnię i przyjęcie, że niewliczana do czasu pracy, wprowadzona przez pracodawcę przerwa w pracy powinna być wliczana do czasu pracy i zwiększać wysokość należnego powodowi wynagrodzenia, podczas gdy z obowiązujących przepisów wprost wynika, że tego typu dodatkowa przerwa nie jest wliczana do czasu pracy i w związku z tym nie przysługuje za nią wynagrodzenie.

Wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej z uwagi na potrzebę wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości poprzez wskazanie w zakresie art. 245 k.p.c.: 1/ czy dokumenty prywatne przedstawione przez pracownika celem wykazania pracy w godzinach nadliczbowych mogą stanowić podstawę zasądzenia na rzecz pracownika wynagrodzenia, jeżeli przedstawione w tych dokumentach dane są

wzajemnie ze sobą sprzeczne, a przy tym już na pierwszy rzut oka nierzetelne i nieprawdziwe?, 2/ czy w razie stwierdzenia rażących błędów i sprzeczności w danych wynikających ze sporządzonego przez pracownika prywatnego dokumentu - zestawienia pracy w godzinach nadliczbowych, zasadne jest uznanie, że zestawienie w pozostałej części jest wiarygodne, czy też należy wówczas odmówić wiarygodności całemu dokumentowi z uwagi na skalę błędów? I dalej idąc, czy pracodawca - kwestionując zasadność roszczenia pracownika oraz wykazując nieprawidłowość, nierzetelność i niespójność danych zamieszczonych w dokumencie prywatnym pracownika ma obowiązek wzruszyć wszystkie deklarowane przez pracownika dni i godziny pracy nadliczbowej, czy wystarczające jest, że podważy wiarygodność znacznej części danych prezentowanych w dokumencie sporządzonym przez pracownika? W zakresie art. 80 w związku z art. 151 § 1 w związku z art. 151¹ § 1 k.p.: 1/ czy pracownikowi mobilnemu, którego zakres obowiązków obejmuje stałe wyjazdy poza zakład pracy, należy wliczać do jego czasu pracy przejazdy do domu lub innych miejsc niezwiązanych z obowiązkami służbowymi w sytuacji, gdy może i powinien on korzystać z noclegów w hotelach tak, by ograniczyć ilość przejazdów?, 2/ czy, jeśli w trakcie podróży pracownika mobilnego potrzeba przejazdu z miejsca świadczenia pracy do miejsca zamieszkania, a następnie z powrotem do miejsca świadczenia pracy wynika z potrzeb własnych, osobistych, całkowicie niezwiązanych z potrzebami pracodawcy, to czy czas tego przejazdu należy wliczać do czasu pracy pracownika? Czy w przypadku przekroczenia norm czasu pracy w takiej sytuacji można w ogóle mówić o pracy w godzinach nadliczbowych skoro ich ewentualne wystąpienie nastąpiło z przyczyn leżących po stronie pracownika?, 3/ czy pracownik mobilny podejmując decyzję o powrocie do domu z uwagi na indywidualną, nieskonsultowaną z pracodawcą ocenę, że dla pracodawcy bardziej opłacalne jest pokrycie kosztów paliwa niż noclegu w hotelu, ma prawo do wliczenia do czasu pracy czasu *de facto* zbędnego przejazdu, a w konsekwencji prawo do wynagrodzenia za czas tego przejazdu? W zakresie art. 141 § 1 k.p.: 1/ czy w przypadku wprowadzenia przerwy, o której mowa w art. 141 § 1 k.p. w trybie przewidzianym w art. 141 § 2 k.p., pracownik ma prawo do podjęcia samodzielnej - niezgodnionej z pracodawcą decyzji, by z takiej przerwy nie korzystać, a w czasie jej trwania świadczyć pracę i

domagać się za to wypłaty wynagrodzenia?, 2/ zakładając, że pracownikowi należy się wynagrodzenie za czas świadczenia pracy w czasie przerwy, o której mowa w art. 141 § 1 k.p. - czy domagając się wypłaty wynagrodzenia za ten czas pracownik winien wykazać fakt, iż świadczył pracę w czasie omawianej przerwy, czy też to pracodawca winien wykazać fakt, iż pracownik korzystał z przerwy, tj. czy w związku z treścią art. 141 § 1 k.p., zgodnie z którym przerwa nie jest wliczana do czasu pracy można przyjąć domniemanie, iż skoro przerwa pracownikowi przysługuje, to jest ona wykorzystywana w celu, w jakim została wprowadzona?, 3/ czy pracownik nie chcąc korzystać z przerwy, o której mowa w art. 141 § 1 k.p. winien uprzednio uzyskać w tym zakresie zgodę pracodawcy, a jeśli tak - jakie konsekwencje niesie ze sobą brak takiej zgody, w szczególności czy wówczas pracownik powinien zachować prawo do wynagrodzenia i ewentualnego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych?, 4/ czy w razie niekorzystania z przerw bez zgody i wiedzy pracodawcy można w ogóle mówić o pracy nadliczbowej skoro wykonywana przez pracownika praca nie wynika z potrzeb pracodawcy, a jedynie z arbitralnej i samodzielnej decyzji pracownika? Dodatkowo wskazał również, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o jej odrzucenie, ewentualnie o jej oddalenie w całości, i każdym przypadku wniósł o zasądzenie od skarżącej na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn

kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

W odniesieniu do wskazanych przez skarżącego podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wyjaśnić należy, że zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne

wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wreszcie co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu

(przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że autorka skargi nie wykazała istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu. Co więcej, łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzecznicy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Tym samym powołane przez skarżącą okoliczności nie uzasadniały przyjęcia skargi do rozpoznania. Skarżąca nie sformułowała żadnego zagadnienia prawnego zgodnie ze wskazanymi wyżej wytycznymi, nie uzasadniła również w stosownym wywodzie, że wniesiona skarga jest oczywiście uzasadniona, zaś swoje wywody oparła w przeważającej mierze na kontestowaniu ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Wprawdzie podstawą skargi kasacyjnej może być naruszenie przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tyle że w wyłączeniu zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub sądowej oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W przedmiotowej sprawie zarówno zarzuty, jak i uzasadnienie skargi kasacyjnej w istocie rzeczy sprowadzały się do niedopuszczalnej i ewidentnie chybionej polemiki z poczynionymi ustaleniami

faktycznymi, z których bezsprzecznie wynikało, że powód będąc codziennie po kilkanaście godzin w trasie pracował ponad normatywny czas pracy, a przysługujący mu ryczałt nie pokrywał wszystkich wypracowanych nadgodzin. Celem procedury kasacyjnej nie jest uzupełnianie materiału dowodowego ani jego ponowna ocena, które usuwają się spod rozeznania kasacyjnego w rozumieniu art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Z przytoczonych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania bez obciążania skarżącej kosztami postępowania kasacyjnego z uwagi na nieprawidłowo sformułowany wniosek o przyznanie kosztów postępowania kasacyjnego w odpowiedzi na skargę.

[SOP]

[ms]